

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRȚIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a
—
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
—
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

P. S. Sa episcopul dr. E. M. Cristea despre noua inițiativă de împăcare națională.

Văzând pe P. S. Sa episcopul Caransebeșului, care se află deja mai bine după o indispoziție, care îl leagă de mai multă vreme de pat și casă, am profitat de prilej pentru a adresa P. S. Sale unele întrebări, mai ales asupra schimbului de scrisori dintre contele Tisza și I. P. S. Sa mitropolitul Meșianu, care stă și astăzi în planul prim al preocupărilor interne politice.

Cu autorizația P. S. Sale încercăm a da în următoarele o schiță a părerilor, pe cari le-a dezvoltat P. S. Sa în cursul conversațiunii.

— Ce credeți P. S. Voastră despre inițiativa nouă, pe care o pune ministrul prezident în vedere în menționata scrisoare?

— Dela început am urmărit cu deosebit interes acțiunea contelui Tisza de a înfăptui pacea națională cu Românii din Ungaria și am fost gata totdeauna a sprijini din toate puterile mele stăruințele ministrului prezident în această direcție. Și este firesc, dacă între împrejurările extraordinare de astăzi urmăresc cu interes potențat acțiunea ce o pune în vedere, mai ales că din scrisoarea adresată I. P. S. Sale domnului mitropolit Ioan Meșianu, credem a ceti hotărârea dlui ministru prezident a merge cu mult mai departe în satisfacerea desideratelor noastre, decât la sfârșitul așa ziselor tratative de pace, cari s'au încheiat astăprimăvară cu rezultat negativ.

Asupra detaliilor însă nu mă pot pronunța, nu numai din motivul că aceste sunt încă puțin deslușite, ci și în conștiința marei responsabilități, care ne apasă pe toți într-o chestie de o asemenea importanță epocală, condiționându-se pronunțarea unei judecăți definitive dela consfătuirea tuturor factorilor

chemați a reprezenta interesele de existență ale poporului român.

— Crede P. S. Voastră, că de astădată are inițiativa contelui Tisza mai multe șanse de reușită?

— Fiind aici vorba despre așezarea unor temelii pentru o nouă evoluție în viitor este firesc, că nici din partea maghiară nu poate fi considerată acțiunea de împăcare ca cneștie a unui singur partid, care stă și cade cu aceasta, ci ca a totalității poporului maghiar. Și sub acest raport *nu pot înăbuși nedumeririle mele față de atitudinea celorlalte partide maghiare*, cari dela apariția scrisorii contelui Tisza încoace s'au ferit a se pronunța în publicitate. Îndecosebi punem mare pond să cunoaștem părerile în materia aceasta a conților *Iuliu Andrássy, Albert Apponyi, Mihail Károly, Albert Zichy*, precum și a dlui *Justh*, cari reprezintă o mare parte a cugetărei și simțirei maghiare de astăzi.

Punem pe aceasta pond și din motivul, că în decursul tratativelor din trecut ne-am putut convinge, că contele Tisza și-a impus anumite rezerve tocmai din considerare față de acei conaționali ai săi, cari nu păreau de acord cu inițiativa de împăcare de atunci. Căci dacă contele Tisza remarcă cu atâta satisfacțiune atitudinea Românilor în decursul războiului și pe câmpul de luptă, avem tot dreptul să așteptăm ca aceasta să nu se restrângă numai asupra partidului dela putere, ci să se extindă asupra totalității poporului maghiar. Numai astfel va fi apropierea sin-

ceră, generală și durabilă, creând condițiile consolidărei interioare a țării pe întreaga linie.

Atitudinea de acum a poporului român nu e ceva nou sau neobicinuit, ci este atitudinea lui de veacuri, dovedită la fiecare prilej, precum o arată aceasta numărusele pagini de glorie românească ale istoriei luptelor monarhiei.

Nou și neobicinuit este numai recunoașterea acestei atitudini a poporului nostru și din *aceea parte, care până acum a preferit a ne bănuși și a exploata aceste bănușeli politice*, decât a ne recunoaște virtuțile cetățenești și a trage din aceste inevitabile consecvențe politice. Tocmai de aceea punem mare pond, ca *totalitatea* poporului maghiar să vadă și să judece la fel în această chestie delicată.

Toate aceste sunt de trebuință, ca pacea ce are să se facă, să nu rămână un document în scris, ci să se instăpânească asupra sufletelor.

— Ce nex vede P. S. Voastră între situația externă și noua inițiativă a contelui Tisza?

— Nu cunosc eventualele influențe externe, dar atât interesul nostru cât și peste tot al păcii reclamă ca acțiunea contelui Tisza, să rămână liberă de aceste influențe externe, având a răspunde unei necesități *interne* a Ungariei.

Situația externă se poate schimba de astăzi pe mâne și se va schimba mefeu, dar trebuința internă este una și aceeaș între toate împrejurările. Orice va veni și ori cum se va termina acest război înfricoșat, atât Maghiarii cât și Românii vor rămânea aici, avizați și pe mai departe unii la alții. De aceea numai

Din ale războiului.

Caucazul.

Acuma cu izbucnirea conflictului ruso-turc, nu va fi fără de interes să cunoaștem granița între Turcia și Rusia meridională: Caucazul, spinarea de munți atât de mult rivnită pentru bogățiile ei și pentru pitorescul ei.

Caucazul se întinde dela Marea-Neagră până la Marea Caspică în lungime de 1200 km., va să zică în o linie cam încodată pe atâta ca dela Fiume la Budapesta. În lat e de 40-200 km., pe alocuri ceva și mai mult. Teritoriul întreg face cât jumătate din Ungaria. Punctele cele mai înalte sunt Casbec (5043 m.) și Elbrus, cari au fost odinioară vulcani.

Deși de pe înălțimi nu dispăre nicicând zăpada, Caucazul nu trebuie să ni-l închipuim ca o țară a gerului. El cade sub aceiaș zonă ca și Venezia Italicilor. În general malurile rusești de către Caucaz (Sebastopol etc.) sunt un fel de revieră a Rușilor, cu o vegetație pururi verde, cu palmieri, cu vară veșnică și o climă mult mai dulce decât la Abbazia noastră.

Clinurile Caucazulului, văile și luminișurile sunt de o rară fertilitate. Pășunea de pe ele e excelentă.

Natura a făcut par'că cetăți inexpugnabile

în șirul acesta de munți. Trecătorile se pot barișada ușor, așa încât nu e chip să pătrundă dușmanul în ele. Astfel, în timpurile de demult, popoarele prigonite se adăposteau aci, ca într'un scut sigur, împotriva urmăritorilor. Probabil așa se explică faptul, că astăzi se găsesc peste 35 de rase în Caucaz.

Despre o ramură a ovreilor, cari locuiesc aci, se spune că e de pe când fugise din robia babilonică. Mai sunt apoi Cecenți, Baschuri, Curzi, Armeni, Circasieni, Tatari etc. Intre popoarele de aci s'a căutat și originea maghiarilor. În general însă Caucazul și rasele lui sunt acum puțin cunoscute în fața cercetătorilor.

Nu e mirare că turiștii, ispițiți dealtfel de frumusețile naturii și cercetătorii pururi neodihniți fiindcă Dumnezeu i-a creat așa — cutreeră cu toată precauția Caucazul. Civilizația a pătruns cam modest pe aceste plaiuri. Cele mai multe rase și-au păstrat neprihănite obiceiurile de acum o miie de ani: jefuesc și ucid fără pic de considerație. Din asta trăiesc.

Trenuri sunt.

Caucazul a fost cucerit de Turci, în elanul lor cutropitor, care caracterizează veacul de mijloc. Dar sultanii se mulțumeau cu haraci și cu biruri, încolo rasele se puteau război între ele în dragă voie. Turcii nu porneau cu deviza de „acțiune civilizatorică”, asemenea europenilor de azi, cari cuceresc colonii.

Cu slăbirea imperiului turcesc, Caucazul fu supus suveranității rusești care ajunse deplină în războiul din 1877/8.

Rușii nu pot face nici ei mare ispravă. Ca să supună și să țină în frâu fiecare vale și fiecare ascunziș, le-ar fi trebuit cinci corpuri de armată permanentă. Se mulțumesc deci și ei, cu asigurarea liniilor ferate și punctelor strategice principale, așezate în jurul stabilimentelor industriale, și cu birurile poreclite „impozite”. Au fost rase, cari s'au războit 20 de ani, neîncetat cu Rușii.

Caucazul e un explosiv, căruia îi lipsește numai schinteia. Sub dominația turcească cele mai multe rase s'au făcut mohamedane. Aceștia așteaptă un singur semn dela sultan, — Califul, adecă preotul cel mai mare, din punct de vedere religios, — pentru a se răscula. Celelalte neamuri urăsc atât de mult pe Ruși, încât e aproape sigur că se vor alătura războalei. Și nu știu zău cum vor potoli-o Rușii, căci pe prăpăstiile Caucazulului nu se pot căra tunuri.

Drum strategic este pe linia Gurzin. Lângă calea aceasta se află orașele Tiflis cu 160,000 locuitori și Vladicavcaz cu 44,000 locuitori și cea mai puternică garnizoană.

Cucazienii sunt barbari, incuți și nespuse de superstițioși. Se închină furtunei!! Despre cel lovit de fulger ei cred, că profetul Ilie l'a chemat la sine, și asta o consideră ca o mare

o astfel de acțiune poate avea pentru noi pret, care rezultă din această trebuință internă și este constantă, iar nu pendentă dela capriciile schimbărilor externe.

Cine ar putea avea la noi încredere în o pace, care se înfăptuiește numai sub sila împrejurărilor externe, ca să se distrugă și schimbe în contrariul când încetează sila împrejurărilor externe?

Condiția indispensabilă a păcii maghiaro-române este restabilirea încrederii reciproce.

Evenimentele rășboinice au scos întru atât în planul prim chestia, întrucât atitudinea poporului român a desmințit motivele de neîncredere, în ochii acelor, cari se temeau, că Românii abia așteaptă o criză, ca cea de față, ca să se dovedească ca elemente centrifugale și prin urmare primejdioase.

Astăzi avem cuvânt a aștepta, ca această neîncredere, care și în trecut a fost nemotivată, să dispară cu totul și prin urmare să ni se îngrădească în legi acele drepturi, cari tocmai din cauza acestei neîncrederi nu ni s'au recunoscut până acum.

— Cauzele neîncrederii poporului român sunt însă de altă natură.

Increderea poporului român în politica de guvernament se poate restabili numai în acel moment, când va recâștiga sentimentul de siguranță națională și politică în Ungaria, știindu-se la adăpostul oricărei tendințe de nulificare politică și de desființare națională.

Drap.

Contele Tisza și Românii.

Ziarul „Viața Nouă”, organul partidului național român din Bucovina face următorul comentariu schimbului de scrisori dintre contele Tisza și I. P. S. Sa mitropolitul Mețianu:

„...Mai bine de două sute de ani poporul român din Transilvania își istovește puterile într-o luptă necurmată pentru dobândirea drepturilor sale naționale.

Așezat pe acele locuri de biruitoarele legiuni romane cari au cuprins și întemeiat Dacia-Traiană, el a înfruntat cu bărbăție potopul de popoare care se scurgea neconținut din răsărit și miazănoapte către țărnicurile Dunării, până ce

grație. În jurul cadavrului cu toții sar în horă, chiuiind de bucurie și înălțând rugăciuni de mulțumită. Rudeniile sunt fericite și se bucură.

După toate acestea negreșit se va întreba cetitorul acestei cronici de ocazie: i se plătește Rusiei să aducă atâtea jertfe pentru salvaticii aștia și pentru râpele astea?... Fără îndoială că da. În sânul Caucazului zac bogății imense, — bogății moderne, cum s'ar zice: petrol, fer, aramă, plumb, și alte minerale, castani, migdali, smochini, struguri (stafide), safran, ce crește fără a-i cultiva. În păduri, arbori seculari, pe coline cele mai grase pășuni.

Pe țărmul mării Caspice, lângă orașul Bacu isbucnesc 173 puțuri de petrol! Un oleu crud (păcură) de prima calitate. Bogăția acestor isvoare e întrecută numai de isvoarele din America. În Europa numai România și Galiția mai produce petrol în cantitate mai mărișoară.

Nu departe de Bacu, la satul Surestani ies din pământ gaz-metan, ce arde nestins, de zece de ani, în o coloană uriașă. Rasele din acel ținut idealizează focul, și au zidit o mare mănăstire în apropierea coloanei de foc.

Oare „cultii” de azi cari au stărnit uriașul val de foc, ce încinge întreaga Europă, vor deveni și ei cu vremea credincioși ai zeului Foc, sau cu ei se va întâmpla alt proverb curent...?

Trad. X.

soarta l-a pus față în față cu Maghiarii cari trecură apele Tisei cu gând de cucerire și se răsfirară până sub poulele Carpaților scaldate de lumina soarelui din răsărit.

Din popor stăpânitor pe plaiurile strămoșești coborât la viața nevrednică de iobagi, Românii de peste munți au salutat zorile unui viitor mai priincios când sbuciumatul principat al Ardealului fu cuprins în largele hotare ale imperiului Habsburgilor. Casa domnitoare din Viena totdeauna a fost cu bunăvoință față de chinurile și aspirațiunile Românilor Transilvăneni, și în Austria-mare, a cărei înfăptuire era visul și ținta vieții înțeleptului împărat Iosif, era rezervat și Românilor un loc de cinste. Dar soarta a fost mai puțin îndurătoare. Drepturile firești de existență și dezvoltare națională în măsura valorii numerice și intelectuale poporul român din Transilvania până astăzi nu le-a dobândit.

Astăzi când sutele de mii de Români sunt încinse în lupta groaznică de pe întinsele câmpii de bătaie din miazăzi până în miazănoapte, când ei își varsă cu atât belșug sângele lor pentru patrie și împărat, când o lume întreagă stă uimită de eroismul lor fără seamăn, abia astăzi a ajuns contele Tisza, și prin el conștiința neamului maghiar, să se încredințeze despre loialitatea și vrednicia poporului român.

Ne vine a crede că contele Tisza a resimțit grele muștrări de cuget când a prins a înțelege cât de tare de curată este virtutea Românului transilvănean, și aceste muștrări poate că s'au întovărășit cu grija pentru viitor că un asemenea popor poate privi cu liniște și încredere în vremile ce vor veni.



Parastas pentru profesorul Dr. Avram Sădean.

— Momente de mare jale. —

Arad, 23 Nov.

Ieri, Duminecă, după terminarea s. liturgii s'a slujit în catedrala noastră din localitate parastasul solemn pentru odihna sufletului profesorului seminarial Dr. Avram Sădean, mort pe câmpul de luptă din Galiția.

Parastasul a fost slujit de P. C. Sa părintele Roman Ciorogariu, director seminarial, înconjurat de dnii profeți Gavriil Bodea, și Dr. Teodor Botis, Dr. Iustin Suciu, profesori și Traian Vațian și de diaconii Cornel Lazar și Dr. Lazar Iacob, profesor. Răspunsurile funebrele au fost date cu o admirabilă precizie și multă duioșie de către puternicul cor seminarial — care spre neputa bucurie a parohienilor azi a cântat prima oară la liturghie — sub mânăstră conducere a dlui profesor Trifon Lugoian. De față a fost P. S. Sa d. episcop diecezan Ioan I. Papp, o mare parte a intelectualilor români din localitate, numeros popor, școlile cu profesorii și profesoarele lor, soția și alte rude ale defunctului profesor, precum și numeroși prieteni și cunoscuți ai defunctului.

Prezența mai ales a tinerei soții a defunctului, în mare doliu, a impresionat adânc întreagă asistența.

A fost un mare plâns și o jale mare, încât mulți abia își puteau stăpâni manifestarea durerii pentru cel dispărut. P. Sa. d. episcop avea ochii plâși, dsa se silea să adreseze cuvinte de condoleare inconsolabilei văduvă....

La sfârșitul parastasului d. profesor semina-

rial Dr. Lazar Iacob, abia stăpânindu-și emoția, a rostit următorul panegiric:

Zilele acestea a trecut un an, de când am petrecut la cele eterne o podoabă a școlii românești: pe profesorul Dr. Petru Pipoș. Atunci credeam, că această școală, care a trecut prin atâtea sguđuri și în timp scurt a pierdut atâtea muncitori harnici, va fi scutită timp mai lung de clipele unei despărțiri dureroase. Dar abia s'au uscat lacrimile vărsate pe mormântul aceluia luminat profesor, școala abia a desbrăcat haina de jale și steagul cernit vestește o nouă pierdere. Glasul duios al clopotelor ne chiamă astăzi din nou la rugăciune pentru sufletul dascălului, care ca bun ostaș și-a vărsat sângele pentru țară.

Rășboiul crâncen, care din o parte însemnată a pământului a făcut o vale a plângerii, care a răpit atâtea fii din brațele iubitoare ale mamei, atâtea părinți din cercul iubit al familiei — ne-a răpit și nouă un coleg scump: pe profesorul Dr. Avram Sădean.

Urmând glasului de chemare al țării, s'a dus îndată la începutul rășboiului cu nădejdea, că-i va surăde norocul și se va întoarce sănătos. S'a dus cu speranța, care picură mângăiere în atâtea inimi întristate. La început a fost pe câmpul de luptă dela sud și de acolo s'a dus la nord, în pământul posomorât al Galiției. În țara năcazurilor și primejdiilor îl urmăream cu ochii inimilor noastre și ne cutremuram la gândul, că moartea îi urmărește pașii. De multe ori a înfruntat primejdia morții, săptămâni de-a rândul a stat în focul ucigător al dușmanului, dar a scăpat cu zile. Vestea aceasta bună o împărtășia și colegilor săi, știind că le face bucurie. Era prieten credincios și ne da des semne de viață. Scrisorile din urmă însă erau tot mai duloase și vădăiau un fel de presimțire a sfârșitului tragic. Acum ne ruga, să nu uităm de „bietul Avram”. Fiind cătatea Przemyslului împresurată de dușman, n'a avut mângăierea să știe ceva despre ai săi. Iar nouă, după patru zile, ne-a fost dat să auzim vestea sguđuitoare, că prietenul nostru ne-a trimis cel din urmă „rămas bun”. A căzut în luptele din jurul Przemyslului, în 18 Octomvrie n., lovit de trei gloanțe dușmane.

Ca fulgerul s'a răspândit vestea aceasta în toate părțile, umplând de durere inimile tuturor acelor, cari l'au cunoscut și l'au iubit. Plânge acum nemângăiată soție, ajunsă la văduvie după o conviețuire fericită abia de două săptămâni; plâng părinții, cari l'au crescut și le era scump ca lumina ochilor; nemângăiați sunt colegii și prietenii, plâng elevii, întristați sunt cunoscuții lui; jelește școala pierderea unui fiu harnic și devotat. A copleșit durerea inimile tuturor. S'au împlinit cuvintele prorocului Ieremia: „Stricatu-s'a bucuria inimii noastre, întorsu-s'a întru plângere desfătarea noastră”. (Plângeri, 5, 15). Și când durerea a cuprins pe toți, eu am datorita grea să poruncesc inimii, să opresc isvorul lacrimilor mele. Și, aș vrea astăzi să răsune glasul meu mai puternic decât o trîmbiță, să vestească jalea noastră și să cunoască ce am pierdut. Dar rostul prietenului, covârșit de durere, trebuie să se începe în suspine.

Suntem triști, pentru că am pierdut un om bun, un profesor harnic și însuflețit, un cercetător diligent al trecutului nostru.

Profesorul Dr. Avram Sădean încă de mic a arătat o sete deosebită de învățatură, și părinții săi, bunii țărani din Răhău — comitatul Sibiiului — au înțeles dorința lui și l'au trimis la școală. Simțirea românească, dusă din casa părintească, s'a întărit în școlile românești din Blaj și Năsăud. După terminarea claselor gimnaziale urmează cu zel și mai aprins studiile la universitate, și după sfârșirea lor a fost numit profesor la un gimnaziu de stat din Budapesta. În același timp a fost ales profesor și la institutul nostru pedagogic-teologic, prin unica recomandare ce-i dădeau atestatele. A grăbit să vină la noi, fiindcă școlii românești dorea să aducă prinos toate cunoștințele sale, zelul învățat și toată căldura inimii sale.

Au trecut șase ani de când și-a început chemarea de propovăduitor al luminii. A fost chemat să propună limba și literatura românească, studiu care înalță și însuflețește. Aici i s'a dat prilej să întărească în viitorii povățuitori ai neamului însuflețirea pentru graiul dulce românesc și să aprindă în sufletele lor focul iubirii de neam. În inima acestui profesor era un prisos de însuflețire, și însuflețirea sa doria să o sădească și în inimile altora. În scrisul bărbatilor mari el a simțit adierea înviorătoare a sufletului românesc, a cunoscut acel suflet cu toate sbuciumările și aspirațiile sale și doria ca toți să înțeleagă suflarea lui de viață.

Cu entuziasmul său cald se însoția și o rară putere de muncă și o voință de fier. Curând cadrele catedrei s'au părut prea înguste și-l vedem alergând să dea groape scrisorilor vechi, cari să facă lumină în jurul bărbatilor noștri din trecut. Școala noastră, cu trecutul centenar, a dat bun prilej pentru afirmarea frumoaselor sale calități sufletesti. La temelile acestei școli sunt saferințele și luptele celor dintâi profesori, cari n'au fost numai dascăli, ci au fost și luptători pentru desrob-

rea sufletului românesc. Prin stăruințele lor în frunte cu neobositul Moise Nicoară, s'a început viața națională și s'a înălțat episcopia românească în Arad. Ca un prinos al aducerii aminte de acești vrednici înaintași scrie: „Apostolatul primilor profesori ai preparandiei noastre”. Lucrarea aceasta însă era numai un început pentru altele mai mari.

Încă în anii de pregătire pentru chemarea de profesor ardea de dorința de a scoate la lumină scrisorile colbuite, ascunse prin arhive, cari să lumineze trecutul nostru. Din dragoste pentru învățatură a cerut ca anul de miliție să-l facă în Viena, unde în orele libere mergea la universitate, să asculte lecțiile profesorilor învățați. Acest oraș îl fermeca nu numai prin frumusețea sa și înaltele instituții culturale, ci avea putere atrăgătoare și prin arhivele bogate, în cari știa că se ascunde o comoară neprețuită pentru trecutul neamului românesc. Dar cercetările de natura aceasta sunt a-nevoioase: cer vreme îndelungată și răbdare. Răbdare era, dar lipsia vremea, deoarece catedra lega tot timpul. A învins însă greutatea și aici. Din lunile de vară, așezate pentru odihnă, a făcut zile de studiu diurne și de scrutare prin arhive.

A cules documente de mare preț, a desgroat amănunte nouă despre Gheorghe Lazăr: un luminător al neamului și un propovăduitor al mântuirii noastre prin școală.

Dar lucrarea sa de căpetenie ar fi fost: istoria (monografia) institutului pedagogic-teologic din Arad, la care a muncit mult, adunând un număr mare de documente.

La scrierea vieții de o sută de ani a acestei școli acum nu va mai da concursul său; inima caldă a profesorului nu va mai bate, entuziasmul școlii noastre nu va da viață hrisoavelor culese cu atâta dragoste! Documentele acestea însă nu se vor pierde, ci vor fi o podoabă a istoriei institutului. Documentele referitoare la Gheorghe Lazăr și cele culese pentru monografia școlii rămân o moștenire de mare preț și când vor vedea tiparul, abia atunci ne vom putea face icoană adevărată despre zelul și activitatea profesorului Sădean.

Iată, pentru ce îmbracă școala din nou doliul!

A pierdut un profesor însuflețit, un muncitor harnic și neobosit.

Pierderea lui o jlesc colegii, pentru că a fost prieten bun și sincer. Plâng elevii, fiindcă le-a fost mai mult decât profesor, le-a fost un adevărat părinte. Într'adevăr duioasă este amintirea legăturii sufletești a profesorului cu elevii. În fiecare lecție a dat elevilor o parte a sufletului său și dacă ar fi putut, ar fi ajutat pe toți băieții lipsiți, dornici de învățatură. Cât de dragi s'a avut elevii, se vede și de acolo, că venitele scrieri: „Date nouă despre Gheorghe Lazăr” — le-a destinat pentru ajutorarea elevilor săraci, cari urmează cursurile pedagogice. Iar de pe câmpul de luptă, văzând că primejdia morții se apropie tot mai tare, a scris iubitei sale soții, că de ar muri în luptă, să dăruiască bibliotecă tinerimei pedagogice. Dorința aceasta s'a împlinit și de astăzi frumoasa lui bibliotecă, în număr de peste o mie de cărți, va fi isvorul, la care vor merge elevii să scoată apa vie a învățaturii; vor merge cu evlavie și sfială știind, că în cărțile acelea a lăsat profesorul o parte a sufletului său. Poate să fie oare exemplul mai frumos de iubire și prețuire a elevilor și a școlii?

De acum nu-l vom mai vedea! Profesorul însuflețit și harnic își odihnește trupul oșos în pământ străin, departe de ai săi; inima caldă, care bătea tare la tot ce era românesc, e acoperită acum de glia rece. Ne-a părăsit, când așteptam mai mult dela sufletul său învățat! L'a răpit moartea, când îi era mai dragă viața, când era convins, că aici pe pământ și-a aflat fericirea și liniștea în cuibul cald familial.

Totul se pare numai un vis greu, din care însă te deșteaptă realitatea tristă. Nu mai este; a căzut alături de multele mii, cari luptă pentru țară. Dar din jertfele și suferințele mari ale lor: ale sutelor de mii de voinici români, cari luptă în toate părțile, va răsări odată norocul nostru al tuturor.

A murit. Cât de trist sună acest cuvânt! Moarte, cât de amară este pomenirea ta! Dar să se fi sfârșit oare toate? Sbuuciumările neconținute pentru lumină, gândurile înalte și sentimentele alse să se închidă într'un mormânt întunecos? Dacă aceasta e singura noastră moștenire, atunci omul este ființa cea mai nenorocită din lume. — Credința însă ne învață altfel. Corpul se întoarce în pământ, dar sufletul își continuă viața; ora morții pe pământ este ora nașterii pentru nemurire. În lumina acestei credințe, din mormântul rece răsare speranța unei vieți mai bune.

Iubiților creștini! În pământul depărtat al Galiciei este acum un mormânt mai mult, în care zace trupul neînsuflețit al „bietului Avram”. A fost departe de noi și nu i-am putut da cinstea cea de pe urmă, nici

flori n'am presărat pe mormântul lui; alții i-au dat cinstea, care se cuvine unui erou căzut în luptă; dar ne-am adunat și noi astăzi în acest loc sfânt, să înălțăm rugăciuni pentru sufletul său. Sufletește noi astăzi îi facem înmormântarea, de aceea să ne rugăm bunului Dumnezeu, ca sufletul său să-l facă partaș de lumina veșnică a împărăției cerești!

Scump coleg, odihnește în pace! Fie-ți memoria binecuvântată și în veci neștearsă! În veci pomenirea ta!

După terminarea panegiricului corul seminarului a cântat cu multă duioșie durerosul „În veci pomenirea lui”, și cu aceasta s'a terminat parastasul, respective înmormântarea tânărului și entuziasmul profesor și bun Român care a fost Dr. Avram Sădean.

Odiinească în pace!

Scrisori din București.

Comunicatul ziarului „La Politique”. — Jubileul liceului „Petru și Pavel” din Ploiești. — Meetingul „Ligei Culturale” din Craiova.

— 20 Noembrie.

Deoarece unele ziare din Capitală și după ele și ziarele din străinătate au prezentat publicului dări de seamă în contradictoriu nu numai asupra desbaterilor, dar chiar și asupra hotărârii comitetului executiv al partidului conservator în conflictul de păreri și de atitudini dintre d-nii Alex. Marghiloman și Nicu Filipescu, „La Politique”, ziarul francez al dlui Alex. Marghiloman publică în extensiune textul comunicatului conservator.

Iată-l:

„În ultima sa ședință comitetul executiv al partidului conservator a votat următoarea moțiune:

„Comitetul executiv al partidului conservator, întrunit în urma convocării dlui Alex. Marghiloman, a consacrat două ședințe plenare cercetării situației interioare și exterioare a țării. Se știe că, chiar dela deschiderea desbaterilor, șeful partidului expusese clar că înțelegea să clarifice o situație nouă, creiată prin prezența a trei membri din comitetul consultativ conservator în „Acțiunea națională” de curând fundată. Înțelegea mai ales să cunoască sentimentul precis al partidului dacă era sau nu partizan al unei imediate acțiuni militare a României. În cazul contrar, trebuia ca publicul să știe că nu era nici o solidaritate de partid cu activitatea desfășurată de către unii membri ai lui în sânul altui comitet.

De altfel trebuie recunoscut, că chiar d. N. Filipescu ca și d. Delavrancea, au declarat categoric că activitatea „Acțiunii naționale” nu avea semnificația cererii unei acțiuni militare imediate.

Comitetul executiv, votând cu unanimitate o moțiune de încredere care aprobă direcțiunea imprimată partidului de către șef și de comitetul consultativ, a dat o formă precisă hotărârii lui. Într'adevăr, în toate ședințele comitetului consultativ, — și aceasta s'a repetat de mai multeori în cursul desbaterilor — comitetul consultativ, cu mare majoritate, mai puțin de trei, a refuzat constant să admită ca necesitate recunoscută intrarea în acest moment a României în război.

De altfel rezumatul președintelui, care a precedat votul, nu lasă umbră de echivoc asupra acestei chestiuni. Lumina s'a făcut. Ședința comitetului executiv al partidului conservator va contribui să readucă liniștea în spirite. Chiar șeful partidului a admis, din primul moment, că odată desfăcut de orice solidaritate, partidul putea recunoaște membrilor lui libertatea de acțiune, câtă vreme lucrează în numele lor personal și pe propria lor răspundere”.

Liceul „Petru și Pavel” din Ploiești a împlinit în 3 Noembrie v., 50 de ani de activitate culturală. Pentru noi o asemenea aniversare este

un eveniment cultural de mare însemnătate, mai ales că înainte de înființarea acestui liceu erau prea puține instituții culturale în țară. Așa pe vremea aceea nu era la noi alte școli secundare decât așa numitele „Umanitoare” din Craiova, Academia Mihăileană din Iași (1858), școala Roșca Codreanu din Bârlad și Sf. Sava (cu 8 clase) din București. La 1860 s'au înființat liceele Gheorghe Lazăr și Matei Basarab din București, în 1862 liceul din Craiova, apoi cele din Brăila și Botoșani.

Liceul „Sf. Petru și Pavel” din Ploiești s'a înființat ca gimnaziu în 3 Noembrie v. anul 1864, prin stăruința cetățenilor ploieșteni. Personalul didactic de azi al liceului se compune din 42 de profesori; actualul director e d. Pană Popescu.

Pentru serbarea acestei aniversări se alese un comitet special. Consiliul profesoral a hotărât însă, din pricina marilor evenimente externe, amânarea serbării.

Profesorii liceului au ținut în ziua de 3 Nov. v. în timpul clasei, câte o cuvântare asupra înființării liceului și a progreselor realizate de țara noastră, de atunci și până acum.

*

În 3 Noembrie v. la orele 2 d. a. a avut loc în Craiova meetingul „Ligei Culturale”, secția Craiova sub președinția dlui general Drăgoescu, în sala „Azuga” din str. Unirei. D. președinte arată scopul întrunirii și recomandă celor de față liniște și tuturor să se abțină dela tot felul de manifestații, cari nu numai că nu servesc, dar compromit interesele țării.

D. G. Mil. Demetrescu, secretarul Ligei, spune că rău s'a făcut când s'a acuzat Liga Culturală de inacțiune. Nu este inacțiune, ci prudență, pentru că nu este permis unei societăți culturale, — cum este Liga — să facă pe războinica. Liga Culturală nu luptă cu pușca, ci cu cuvântul. Menirea ei este să pregătească sufletele românești pentru timpuri mari, nu să dea loc la manifestații cari dăunează în tot cazul marile interese ale neamului. Când conducătorii noștri — cei mai în măsură să cunoască care este situația adevărată, — ne-au impus neutralitatea, era de datoria Ligei Culturale să fie alături de oamenii însemnați ai țării și să nu creieze prin acțiuni imprudente, o situație și mai rea pentru patrie. Nu trebuie să urmărim o politică de hazard, ci una prudentă, de multă judecată. Purtările aventuroase nu trebuiesc să le aibă tocmai Liga Culturală...

Momentul intrării în acțiune, dacă va fi bine să intrăm, aparține numai guvernului. Altfel ne-am expune la dezastre incalculabile.

D. general Drăgoescu citește o conferință. D-sa a ținut din nou să afirme, că o politică riscată nu trebuie dusă de cei cari au răspunderea situației; prin urmare, trebuie să ascultăm pe conducătorii noștri, căci lor le aparține dreptul de a determina care să ne fie atitudinea.

D. colonel C. Topliceșcu vorbește despre valoarea armatei române și de calitățile de bun oștean ale soldatului român.

D. Nic. Romanescu, președintele secției locale a Ligei, spune că e de prisos să mai îndemne pe membrii Ligei să-si facă datoria, fiindcă aceștia sunt destul de conștienți. Factorii guvernamentali, astăzi sunt factori naționali; pe ei să-i urmărim. D. Ion I. C. Brătianu e un patriot de frunte și în hotărârile lui să ne încredem.

D. Gh. Mil. Demetrescu citește o caldă moțiune, care termină:

„Trimitem în acelaș timp salutul nostru frățesc familiilor Românilor Ardeleni, căzuți pe câmpul de luptă, ca adevărați eroi ai neamului românesc”.

Intrunirea a luat sfârșit la orele 5 d. a. în cea mai desăvârșită liniște.

Cor.



Războiul.

Lupte în Carpați.

Budapesta. — (Oficial). — Aliatii continuă ofensiva cu multă energie și succes în Polonia rusească. Aripa noastră de sud a ajuns până la râul Sremiava. Unele contraatacuri ale dușmanului le-am respins. Trupele noastre au făcut până acum peste 15 mii prizonieri. Lupta încă nu s'a decis. Spre apus dela râul Duna-jetz și în Carpați sunt în curgere lupte mai mari.

Budapesta. — Dela cartierul principal se anunță: În Carpații din Ungaria și în Bucovina nu se găsesc Ruși. Soldații noștri luptă cu Rușii în Galitia.

Budapesta. — Trupele noastre își întăresc pozițiile în Carpați. În munți se construiesc fortificații puternice, cari vor servi de poziții stabile pentru soldații noștri, cari sunt în tabără în Carpați, apărând granițele Ungariei.

Comunicat oficial german.

Berlin. — (Oficial). — Dela cartierul principal se comunică: Pe frontul occidental situația nu s'a schimbat. În Galitia orientală luptele pentru biruință continuă. La sud de Lodz și în împrejurimea acestui oraș, precum și la Czenstochovo lupta continuă.

Pierderile Rușilor la Przemysl.

Budapesta. — Trupele de apărare din Przemysl, ca și în cursul celei dintâi asedieri, au ieșit din cetate și acum cu multă putere împotriva armatei asediatoare, pentru ca să zădărnicească succesul atacurilor dușmane. Locuitorul statului major, general-major Höfer a făcut cunoscut în comunicatul său din 20 c. că operațiunea armatei apărătoare a reușit: ieșirea a fost surprinzătoare pentru dușman și s'a executat cu multă vehemență, iar artileria din cetate a acoperit și a sprijinit lupta eroică a trupelor cu un foc îngrozitor de nimicitor. După declarațiile unui ofițer, pierderile Rușilor au fost cu acest prilej cu mult mai mari decât în întreg timpul asediului dintâi. Un ofițer aviator de al nostru s'a întors din Przemysl cu știrea că dispoziția trupelor de apărare e cea mai bună, forturile sunt neatinse, iar cu alimente e provăzută cetatea și pe un an de zile. Un expert, ofițer la trupele de geniu, a spus că Przemysl e tot atât de puternic, ca și Cracovia și tot așa nu poate fi cucerit ca și Cracovia, dacă această din urmă ar ajunge să fie împresurată, ci din contră va fi iară numai un nou cimitir pentru dușman și se va apăra până la sfârșit ca și Przemysl.

Diferite.

— „Corriere d'Italia” primește din Scutari știrea că un aeroplan austriac a aruncat șase bombe deasupra unui torpilor francez, care debarcase la Antivari pe un căpitan aviator. Nu s'a produs nici o pagubă.

— Ziarele din Londra primesc din Washington știrea, că acolo circulă șvonul că crucișătorul North Camino s'ar fi lovit de o mină în apele turcești.

— Ziarele engleze consacră articole întregi isprăvilor vasului german Emden, arătând în unanimitate admirațiune pentru echipajul vasului și pentru căpitanul Müller, care a dat dovadă de mare curaj.

— Corespondentul ziarului „Temps” din Bordeaux afirmă că se pare apropiată redeschiderea bursei din Paris. A intervenit un acord între Banca Franței și Camera Agenților de schimb pentru prelungirea regulamentului de lichidare din 31 Iulie.

— Ambasada austro-ungară din Roma desminte categoric știrea rusească despre pierderile austriecilor la San de 200 tunuri, 40 mii de puști, 1000 de prizonieri, spunând că dacă au întrerupt ultimele lupte au făcut-o din motive strategice, dar situația este favorabilă austro-ungarilor.

— Ambasada din Roma declară fantastică afirmațiunea rusă că pe frontul de luptă armata austro-germană ar fi fost distrusă.

— Pe când o canonică engleză voia să intre în portul Dover, fu lovită de un submarin german și se scufundă. Echipajul a fost salvat. Mii de oameni priveau spectacolul de pe mal.

— Cu vaporul „Adriatico” care venea din Valona au sosit la Bari, printre alți călători, și trei emisari tineri-turci, cari se duseseră la Valona

spre a face propagandă în favoarea Turciei. Fiind înștiințată din vreme poliția italiană, cei trei călători au fost repatriați la Constantinopol.

— Se telegrafiază din Christiania că guvernul rusesc caută să mențină cât mai mult timp deschisă navigațiunea portului Arhanghel, dar oceanul glacial aproape e înghețat.

— Se telegrafiază din Nis, că Sârbii după trei zile de luptă s'au retras la Coutcheva.

— Ziarul „Evening News” primește din Dover știrea, că s'au semnalat apropierea unor vase, probabil germane, căci nu s'au putut distinge din cauza ceații, lângă estuarul Tunisiei și portul Harvich. (A. T. I.)

O convorbire cu Seik-ul Islam.

Berlin. — Seik-ul Islam a primit pe corespondentul din Constantinopol al ziarului „Berliner Tageblatt”, care scrie despre această audiență: Hogii bătrâni și tineri populează curțile pietruite ale întinselor edificii.

Cel mai înalt demnitar al califatului, a carui fetva e în stare chiar să detroneze pe Sultan, e un om de o vârstă mijlocie. Ochii cuminti negri privesc de sub turbanul alb, de pe fața încadrată cu barbă. Deasupra vestmântului alb, Seik-ul Islam poartă obicinuita manta neagră. Heiri-ben-Avri vorbește numai turcește, dar prin mijlocirea tâlmăciului și a musteșerifului al Seik-ului Islamului răspunde el la întrebările mele relative la organizarea spirituală a Islamului și a importanței războiului sfânt pentru mahomedani.

Niciodată, îmi declară Hairi prin intermediul mutesarifului califatul în forma în care este acum, n'a desfășurat steagul războiului sfânt și chiar răsboaiele sfinte purtate de Islam în timpul cruciatelor, nu sunt de comparat cu importanța celui de acum.

De atunci a trecut secole, dar cuvântul scriiturii, care vorbește de războiul sfânt, a continuat să trăiască în inimile mahomedanilor și dacă el este declarat de fetva, orice credincios mahomedan știe, care e datoria lor. Inamicii Islamului, cari amenință califatul ne-au silit să proclamăm războiul sfânt. Sfortările lor să ne împiedece circulația modernă le va ajuta puțin. Deja sute de mii de pelerini, cari pleacă dela Moca la Medina, știu de lansarea fetv-iei. Ca microbii vor pătrunde ei în corpurile statelor inamice și în special al Angliei și ale coloniilor sale și-și vor întinde activitatea lor sugându-le măduva; în Oran ca și în coloniile africane, proclamarea războiului sfânt va zdruncina nervul de viață al tuturor dușmanilor noștri și al tuturor acelora care-i sprijină, chiar și al celor cari în viitor vor trece de partea lor. Copiii lui Mahomed, ai profetului, nu vor pieri. Noi suntem fericiți că purtăm acest război împreună cu armatele austro-ungare și ale împăratului Wilhelm, al cărui cuvânt: „Sunt prietenul a 300 de milioane de mahomedani”, e cunoscut de toți adeptii Islamului.

O COMISIUNE ROMÂNĂ ÎN AMERICA.

București. — Luni a plecat din capitală în spre America comisiunea însărcinată de guvern pentru cumpărarea de medicamente și gloanțe.

TENSIUNE CHINO-JAPONEZĂ.

Roma. — Se anunță din Berlin că după știrile rusești Japonezii după ce au ocupat linia ferată spre Ciantung construită de Germani se consideră cu drept de moștenire și asupra liniei ferate spre Tsinaufu.

Se crede că aceasta va contribui să înăsprească tensiunea chino-japoneză. (A. T. I.)

Relațiunile turco-elene. — O semnificativă declarație a lui Enver-pașa.

Constantinopol. — Enver-pașa, ministrul de războiu al Turciei primind în audiență pe directorii ziarelor din Constantinopol, pentru a le da instrucțiunile necesare, a făcut următoarea declarațiune:

—Turcia nu urmărește războiul cu Grecia. Acest lucru, nu trebuie însă să determine pe guvernul grec, să târăgăneze la infinit înțelegerea cu noi în chestiunea insulelor din Marea Egeică.

Conflagrațiunea actuală, care cu siguranță se va generaliza atât în Orient cât și în peninsula balcanică, nu este ocazională. Ea e rezultatul unor neînțelegeri și nedreptăți din trecut,

cari trebuiesc neapărat să se lichideze cât de curind.

Marginea acestei lichidări e foarte apropiată așa că Grecia are tot interesul a aranja pe cale pașnică diferendul cu noi, pentru a nu fi nevoită a intra într'un războiu, care sigur îi va aduce multe nenorociri și noi dușmani de moarte”.

Mareșalul von Sanders spre Caucazia.

Constantinopol. — Mareșalul german Liman von Sanders, comandantul suprem al armatei otomane de uscat, a plecat în Caucazia, pentru a lua personal conducerea trupelor turcești ce operează contra Rusiei.

Victorii turcești.

Constantinopol. — Agenția Otomană anunță dela cartierul principal al armatei turcești Cruciașătorul Hamidie a bombardat ieri stațiunea radiotelegrafică și rezervoarele de petrol dela Tuepse (localitate între Poti și Noworosyz).

În 18 Noemvrie între trupele noastre și Englezi s'a dat o luptă violentă de 9 ore. Dușmanul a avut pierderi simțitoare. Englezii făcuți prizonieri au declarat că și comandantul lor suprem a fost rănit.

În cursul bombardării executate de canoniarul nostru „Marmaris”, un glonte a nimicit un canonic englez, făcând explozie. Amănunte lipsesc.

Armata rusească între două focuri.

Budapesta. — După cum a comunicat în repetite rânduri, general-major Höfer, acum vre-o 8 zile s'a început o nouă luptă, decât care mai violentă și mai înverșunată n'a fost în cursul acestui războiu. Dacă presemnele nu ne înșală Rușii se găsesc în fața unei mari catastrofe. Dușmanul e silit să intre în luptă pe un front relativ mic, așa că își va putea mișca foarte cu greu mascele de soldați. La nord de râul Piliția, la Przyrow și la nordost de Czenstochovo, la Klonnice, Rușii ajungând între două focuri au suferit de curind o grea înfrângere. Trupele noastre au făcut mai multe mii de prizonieri.

Operațiile în Serbia.

Budapesta. — De pe câmpul de războiu din Serbia se anunță cu datul de 22 c. Am trecut peste râul Koluhara cu forțe considerabile: dar dușmanul opune încă rezistență în mai multe poziții bine alese și întărite. Înaintarea noastră însă nu poate fi împedecată, cu toate că pământul e foarte apăsător și apele s'au revărsat, iar pe drumuri zăpada a atins înălțimea de un metru. În zilele din urmă detașamentele noastre de recuperare au făcut iarăș 2440 prizonieri sârbi. Numărul prizonierilor făcuți în luptele ce decurg din 6 c. se urcă la 13.000. (Biroul de presă al guv. ung.).

INFORMAȚIUNI.

Arad, 23 Noemvrie 1914.

CINE DOREȘTE SĂ IA INFORMAȚIUNI DESPRE VRE-UN SOLDAT DISPĂRUT ÎN RĂZBOI, să se adreseze la „Foglyokat gyámoltó hivatal” Budapest, VIII, Köztelek-u, 8 sz. Cererile se pot scrie și în limba românească și au să conțină următoarele:

Numele soldatului, reg., compania și nrul poștei (feldpost), când și unde a dat știrea din urmă, locul și anul nașterii, și în urmă adresa exactă a celui cine vrea răspuns. Eventuale alte amănunte: unde l'au văzut rănit, unde se bănuiește că ar fi dispărut în Galitia sau Serbia.

Chemarea glotașilor A) concediați. În baza unei ordinațiuni a ministerului de războiu, au fost ieri provocați în Arad toți glotașii, concediați cu prilejul mobilizării, să se prezinte în 23 c. la comandamentul de gloate din Giula și a nume toți glotașii născuți în anii 1877, 1878, 1879, 1880 și 1881, fără deosebire că la ce armă au servit, iar dintre cei născuți în 1874, 75 și 76 numai aceia cari au făcut serviciu militar la trupele de infanterie.

Redactor responsabil: Constantin Savu.